

Sir John Elliott 1930 doğumludur. İspanya tarihi üzerine çalışan ilk İngiliz tarihçilerindendir.

Ödül sahibi bir tarihçi olan Elliott, Oxford Üniversitesi Modern Tarih Kürsüsü Başkanıdır. Öncesinde, Princeton Üniversitesi, Cambridge Üniversitesi ve Londra Üniversitesi'nde uzun yıllar profesör olarak çalışmıştır. Bir dizi önemli çalışmaya imza atmış ve bunlardan yedi tanesi "Yale" tarafından basılmıştır.

Eserlerinden bazıları şunlardır;

- *Spain, Europe and the Wider World, 1500–1800* (Yale University Press, 2009)
- *Empires of the Atlantic World: Britain and Spain in America 1492-1800* (Yale University Press, 2007)
- *A Palace for a King – with Jonathan Brown* (Yale University Press, 2003)
- *Imperial Spain: 1469–1716* (Penguin Books, 2002)
- *The World of the Favourite* (Yale University Press, 1999)
- *Spain and Its World, 1500–1700: Selected Essays* (Yale University Press, 1990)
- *The Count-Duke of Olivares: The Statesman in an Age of Decline* (Yale University Press, 1986),

J.H. Elliott

TARİHİ YAPANLAR
TARİHİ YAZANLAR

İstanbul, 2016

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 94

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör
Necip Azakoğlu

Kapak ve sayfa tasarımı
Çağlar Yalçın

Özgün adı
History In The Making

Özgün baskı
Yale University Press Publication, 2012

Tarihçi Kitabevi'nde birinci baskı: Mart 2016, İstanbul
Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 240

ISBN: 978-605-4534-87-6

Baskı ve cilt
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8 Yenibosna
BAHÇELİEVLER-İSTANBUL
+90 (212) 496 11 11
Sertifika no: 10614

© Yayın hakları Yayın hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz,
hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve
yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitavevi.com
info@tarihcikitavevi.com

İÇİNDEKİLER

GÖRSELLER LİSTESİ / x1

ÖNSÖZ / x11

TEŞEKKÜR / xv11

BİRİNCİ BÖLÜM

Neden İspanya? / 19

İKİNCİ BÖLÜM

Ulusal ve Ulus-ötesi Tarih / 55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Siyasi Tarih ve Biyografi / 89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çöküşün Algılanışı / 119

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sanat ve Kültür Tarihi / 139

ALTINCI BÖLÜM
Karşılaştırmalı Tarih / 175

YEDİNCİ BÖLÜM
Daha Geniş Bir Bakış Açısı / 201

DİPNOTLAR / 220

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA / 234

DİZİN / 237

Görseller Listesi

1. Diego de Velázquez, *Kont-Dük Olivares At Sirtında* (1638), Museo del Prado, Madrid.
2. Simancas Şatosu Arşivi.
3. Yazar, Coderch ailesiyle birlikte (1954). Yazarın çektiği fotoğraf.
4. Jaume Vicens Vives ve Ferran Soldevila (1957). Jaume Vicens Vives'in varislerinin ve Vicens Vives Editörlüğü'nün izniyle.
5. Stephen Farthing, *Past and Present' Tarihçileri* (1999). © Ulusal Portre Galerisi, Londra.
6. Diego de Velázquez, *Breda'nın Teslim Edilişi*' (1634-5). Museo del Prado, Madrid.
7. Jusepe Leonardo'ya atfedilen, *Buen Retiro Sarayı* (1636-7).
8. Yazar ve Jonathan Brown (2005). Ricardo Gutiérrez tarafından çekilen fotoğraf, *El País*.
9. Hernán Cortés, *John Elliott* (2001-2).

ÖNSÖZ

Bu kitap bir yandan kişisel bir kitap, bir yandan da değil. 20. yüzyılın ikinci yarısı ile 21. yüzyılın açılış yıllarında tarihçiler tarafından irdelenen temalar ve sorunlar kısmen ele alındığından, kişisel değil. 1950'lerden günümüze kadar olan dönemde bir tarihçi olarak kendi kariyerimi kapsaması nedeniyle de kişisel. Dolayısıyla kitapta kendi tecrübelerimin ışığında, profesyonel yaşantımın izlediği yol süresince tarih çalışmalarının gelişim şekli üzerine görüşler ifade edilmekte. Kendi eserlerimden birkaçını, benim özel ilgi alanıma girmekle birlikte, geçmiş hakkında okumayı ve yazmayı seven herkesi ilgilendirebilecek sorular üretme potansiyeli taşıyan tartışma konularını ateşlemeleri için seçtim. Gene de zaman zaman böyle bir anlam çıksa da, bu kitabı hiçbir şekilde bir *apologia pro vita sua* niyetiyle yazmadım. Cambridge, Trinity College'deki lisans öğrenimim sırasında akıl hocalığımı yapan 19. yüzyıl tarihçisi Dr. George Kitson, Kipling'den alıntı yapardı:

There are nine and sixty ways of constructing tribal lays,
Ve bunların her biri de doğru!¹

Tarih yazımında bunun yüzde yüz doğru olduğuna inanmasam da, tarihin kendi adıma denediğim farklı tasvirlerine hoşgörülü bir yaklaşım ifade etmekte olduğunu söyleyebilirim.

Bu nedenle genel kurallar koymak yerine, kitapta genelde tarihçilerin ve bilhassa bu tarihçinin son elli ya da altmış senede tarihe bir anlam vermeye çalışırken karşılaştığı zorluklardan bir kısmını incelemeyi amaçladım. Bu yıllar, geçmişe yaklaşımlarda ve tarih mesleğinin karakterinde büyük çaplı değişimlerin yaşandığı yıllardı. Batı dünyasında üniversitele-

rin ve tarih bölümlerinin sayısında yaşanan ani artış, akademik tarihçilerin sayısında muazzam bir artışa yol açtı. Çok sayıda kadın tarihçi, 20. yüzyılın ortalarına kadar neredeyse tamamen erkekler tarafından icra edilmiş olan bu mesleğe adım attı. Aynı zamanda geleneksel disiplinlerin sınırları da, geçmişin bütün hümanist disiplinlerin temsilcilerinin diledikleri gibi gezindikleri, herkese açık bir meydan haline gelmesiyle, aşınmaya başladı. Bütün bunlar tarih ve tarih süreci anlayışımızın zenginleşmesine yardım ederken, geçmiş hakkında gerçekte ne bilebileceğimize ve geri kazanabileceğimize, hatta geri kazanılmayı bekleyen nesnel bir geçmişin mevcut olup olmadığına dair geniş çaplı ve genelde polemikle sonuçlanan bir tartışma ortamı da yarattı.

Bu tartışmalarla ya da geçmiş araştırmalarına teorik yaklaşımlarla hiç bir zaman ciddi ilgilenmediğimi itiraf etmek zorundayım. Britanyalı tarihçiler aşırı pragmatik yaklaşımları nedeniyle genelde eleştirilseler de, son yarım yüzyılda teori savunuculuğu yapmaksızın hem kendi ülkelerinin hem de yabancı ulus ve toplumların geçmişlerinin incelenmesi ve yazılması açısından standartları yükselttiler. Bana göre teori, iyi tarih yazımı açısından, bizden zaman ya da mekân açısından uzak bir toplumun yaşantısına hayal gücüyle girme ve orada yaşayanların neden o şekilde düşünüp davrandıklarına dair olası bir açıklama üretme becerisinin yanında, ikinci derecede önemlidir.

Kendi çalışmalarım ve yazılarım bilgisayarların herkesin kullanımına sunulmasından önce tamamlandı. Dijitalleşme öncesi son kuşağı temsil eden birinin elinden çıkan bu kitap, yalnızca bunu kayda geçirmesiyle bile tarihi bir önem taşıyabilir. Kapanış saatleriyle ve kütüphane ve arşivlerdeki belirsiz çalışma koşullarıyla sınırlı olmayan gelecek nesiller, bir kalem ve not defterinden başka silah taşımayan önceki nesillerin

yaptıklarına hayretle bakıp, ulaşabildikleri bilgilerdeki büyük boşluklar karşısında şaşkınlık duyabilirler.

Gene de elektronik kaynakların kullanılmaya başlanmasıyla ulaşılması beklenen bilgedeki artışa rağmen, her zaman karşılına çıkan sorunlardan kurtulabildiklerini söyleyemeyiz. Geçmişini tüm ayrıntılarıyla izah etmek kolay ulaşılabilir bir hedef değil ve ciddi tarihçiler de, bunu arzu etmekle gerçekleştirmek arasındaki büyük uçurumun her zaman farkındadırlar. Ancak bu uçurumu aşma çabası, hayal kırıklığına olduğu kadar heyecana da gebe. Heyecanlı tarafı, aynı anda güncel yaklaşımların ve varsayımların yarattığı sınırlamaları fark ederken, onlardan kurtulma mücadelesinden geliyor. Evvelki çağlardan birine yoğun şekilde daldıktan sonra, orada yaşayanlara dokunabilecek kadar yaklaşmanın, ya da en azından davranışlarını ya da arzularını kısmen kavramanın yarattığı heyecan çok büyük ve bu sayede tarihi araştırmanın insanı fazlasıyla tatmin eden bir deneyim olduğu söylenebilir. Ben de bu kitapla, geçmişini incelemenin taşıdığı mükâfatlara ve tarih yazmanın keyfine dair bir fikir verebilmeyi umuyorum.

TEŞEKKÜR

Yirmi seneden uzun bir süredir yayıncım olan Yale Üniversitesi Yayınları'ndan Robert Block, bir tarihçi olarak kariyerim üzerine kişisel fikirlerimi ve çalışma hayatım süresince tarih yazımında yaşanan gelişmeleri içeren bir kitapla ilgilenip ilgilenmeyeceğini sorduğumda, bu teklifimi çok sıcak karşıladı. O günden bu yana da harika bir editör oldu, yazmak zorlaştığında beni cesaretlendirdi ve yatıştırdı, ortaya çıkan her bölüm üzerine yorum yaptı ve yayın aşamasına gelene kadar, kitabın geçtiği her aşamayı bir atmaca gibi izledi. Ona ve kendilerini işlerine adayan ekibine büyük teşekkür borçluyum: Candida Brazil, Tami Halliday ve çarpıcı kapak tasarımıyla birlikte resimler üzerinde çalışan Stephen Kent. Aynı zamanda usta redaksiyonu için Laura Davey'e, düzeltmeleri için Lucy Isenberg'e ve dizini hazırladığı için Meg Davies'e de teşekkür ederim.

Arkadaşım ve kitabın ortak yazarı olan New York Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nden Jonathan Brown'a ve Princeton'daki eski araştırma asistanım, şimdi Barselona Üniversitesi tarih profesörlerinden Xavier Gil'e okumalarını rica ettiğim bölümler üzerine yaptıkları değerli yorumları için teşekkür borçluyum. Quentin Skinner büyük cömertlik gösterip kitabın tüm metnini okumayı teklif etti. Teşvik edici cevabı ve kitabı son kez gözden geçirirken dikkate aldığım kendine özgü keskin gözlemleri için kendisine minnettarım.

Bu kitabı, dostluğuna ve tarihin yapımı aşamasında eksik etmediği desteğine duyduğum derin minnettarlıkla, karıma adıyorum.

Oriel College, Oxford
19 Nisan 2012

BİRİNCİ BÖLÜM

Neden İspanya?

İspanya tarihiyle ilgilenmeye aslında tesadüfen başladım. 1950 yazında, Cambridge Üniversitesi'nde tarih okuduğum ilk senenin bitimine yakın, lisans bölümünün çıkardığı *Varsity* gazetesinde eski bir ordu kamyonu ile İber Yarımadası'nda yapılacak gezide birkaç kişilik yer kaldığını söyleyen bir ilan dikkatimi çekti. Yaz için henüz tatil planı yapmamıştım, geziye katılmaya karar verdim. Temmuz, Ağustos sıcağında İspanya ve Portekiz'de altı hafta arabayla dolaştık; ucuz pansiyonlarda kaldık, zeytin ağaçlarının altında çadır kurduk. Bizi toprağından kovmak isteyen kızgın çiftçiler tarafından şafak vakti uyandırıldığımız oldu.

Bu altı hafta süresince ilk kez İspanya'yı yakından görme fırsatı buldum. İç Savaş'ın yaralarını sarma yolunda ilk adımlarını atan ülke, sefalet derecesinde fakirdi. Bilhassa Endülüs'te, kamyonu inerken ya da kent meydanında oturmuş kahve içerken, etrafımızı yiyecek veya bozuk para isteyen çocuklar sarıyorlardı. Gene de bütün bu sefalet ve yoksulluğun arasında, aynı zamanda muazzam bir asalet de vardı – zor günlerden geçse de öz değerinin farkında olan, gururlu insanların asaleti. Kırsal alanlardan da, yakıcı yaz güneşinin altında kavrulmuş ve sararmış uzanan Kastilya'nın merkezindeki büyük ovanın açık düzlüklerinden de ayrıca

etkilenmişim. Anıtsal karakterdeki İspanya'nın zenginlikleri ve güzellikleri, katedraller, kiliseler ve Toledo, Salamanca, Avila ve Segovia gibi iç kısımlardaki kentlerin tarihi merkezleri de beni büyüledi; Prado'nun ve bilhassa, eserlerini neredeyse hiç tanımadığım Velázquez'in tabloları karşısında şaşkına döndüm.

Cambridge'e dönüğümde İspanya aşkıyla yanıp tutuşuyordum; ancak o aşamada tarihi henüz meslek olarak seçmeye karar vermemişim. Hâlâ daha Cambridge'deki tarih müfredatıyla boğuşuyor, benim için yeni konuların üstesinden gelmeye çalışıyordum. Okulda, burs kazandığım Eton'da, bulduğum ilk fırsatta Fransızca ve Almanca okuduğum bölümde klasikten modern dillere dönüş yaptım. Gene de tarih her zaman ilgimi çekmişti. Babamın müdür olduğu ilkokulda geçirdiğim öğrencilik yıllarımda başlarında donanımlı okul kütüphanesindeki tarih kitaplarını bir solukta okur ve 1930'ların ortalarında basılan yeşil ciltli *The Romance of the Nation: A Stirring Pageant of the British Peoples through the Ages*'in kalın ciltlerinin metinlerine ve çizimlerine dalıp giderdim. Bunun içindir ki Cambridge'de modern diller *Tripod*'u yerine tarih okumaya karar verdiğimde, eski bir sevdaya dönüyordum aslında. Aynı zamanda, Fransızca ve Almanca klasikleri okuyabilecek kadar her iki dile hâkim olmanın verdiği motivasyon da vardı elbette.

Tarih, *Tripod*'u, yeniliği ve bir anlamda da zorluğu temsil etti. O dönemdeki kurs geniş tabanlıydı, siyasi düşünce tarihinin yanı sıra, İngiliz anayasal ve ekonomik tarihini, genel Ortaçağ ve modern Avrupa tarihini de kapsıyordu. Bu nedenle müfredat genişledi ve ben de ilk senenin büyük kısmını zorlanarak geçirdim. Gene de okudukça daha çok zevk almaya ve zevk aldıkça konuya hâkim olma isteği duymaya başladım. Aldığım üniversite eğitiminin bir kısmı, bilhassa Ortaçağ tari-

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Bu kaynakça, yazara ait olup da, metin içerisinde gönderme yapılan (ve burada yayınlanma tarihine göre listelenen) yayınlarla sınırlıdır. Kitapta alıntı yapılan diğer yazarlara ait eserlerin tam bibliyografik ayrıntıları, ilk göndermede verilmiş ve sonraki bölümlerde yeniden kullanıldıkları durumlarda, tekrarlanmıştır.

Kitaplar

- The Revolt of the Catalans: A Study in the Decline of Spain, 1598-1640* (Cambridge, 1963)
- Imperial Spain, 1469-1716* (Londra, 1963; gözden geçirilmiş rep. 2002).
- Europe Divided, 1559-1598* (Londra, 1968; 2. Gözden geçirilmiş bs., Oxford, 2000).
- The Old World and the New, 1492-1650* (Cambridge, 1970; gözden geçirilmiş bs., 1992).
- John H. Elliott ve José F. de la Peña (ed), *Memoriales y cartas del Conde Duque de Olivares*, 2 cilt (Madrid, 1978-81).
- Jonathan Brown ve John H. Elliott, *A Palace for a King: The Buen Retiro and the Court of Philip IV* (New Haven ve Londra, 1980; gözden geçirilmiş ve genişletilmiş bs. 2003).
- Richelieu and Olivares* (Cambridge, 1984).
- The Count-Duke of Olivares: The Statesman in an Age of Decline* (New Haven ve Londra, 1986).
- Spain and its World, 1500-1700* (New Haven ve Londra, 1989).

- J. H. Elliott ve L.W.Brockliss (ed), *The World of Favorite* (New Haven ve Londra, 1999).
- Jonathan Brown ve John Elliott (ed), *The Sale of the Country: Artistic Relations Between Spain and Great Britain, 1604-1655* (New Haven ve Londra, 2002).
- Empires of the Atlantic World: Britain and Spain in America, 1492-1830* (New Haven ve Londra, 2006).
- Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800* (New Haven ve Londra, 2009).
- Jon Arrieta ve John H. Elliott (ed), *Forms of Union: The British and Spanish Monarchies in the Seventeenth and Eighteenth Centuries, in Riev* (*Revista internacional de los estudios vascos*), Cuadernos 5 (Donostia, 2009).

Makaleler ve Dersler

- '1640 Katalan Devrimi: Tarihi Yeniden Değerlendirme için Bazı Öneriler,' *Estudios de historia moderna*, 4 (1954), s. 275-300.
- 'Hükümdarlar ve Parlementolar,' *Past and Present*, 17 (1960), s. 82-7.
- H.R. Trevor-Roper'in, 'On Yedinci Yüzyılda Genel Kriz,' adlı tartışmasına katkı, *Past and Present*, 18 (1960), s. 25-31, Trevor Aston (ed), *Crisis in Europe, 1560-1660*'da yeniden basıldı (Londra, 1965), böl. 4.
- 'İspanya'nın Çöküşü,' *Past and Present*, 20 (1961), s. 52-75, *Spain and its World, 1500-1700*'de yeniden basıldı, böl. 10.
- 'Erken Modern Avrupa'sında Devrim ve Süreklilik,' *Past and Present*, 42 (1969), s. 35-56, *Spain and its World, 1500-1700*, böl. 5.'de yeniden basıldı.
- 'On Yedinci Yüzyıl İspanya'sında Öz-Algı ve Çöküş,' *Past and Present*, 74 (1977), s.52-75, *Spain and its World, 1500-1700*, böl.11'de yeniden basıldı.
- El Conde-Duque de Olivares y la herencia de Felipe II* (Valladolid, 1977).
- 'Bir İtibar Sorunu mu? On Yedinci Yüzyılda İspanya'nın Dış Politikası,' *Journal of Modern History*, 55 (1983), s. 474-83.

- ‘Devrimci olmayan bir Toplum: 1640larda Kastilya,’ *Études d’histoire européenne: Mélanges offerts à René et Suzanne Pilorget* (Angers, 1990), s. 253-69, *Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800*, böl. 1’de yeniden basıldı.
- National and Comparative History: An Inaugural Lecture* (Oxford, 1991).
- ‘Birleşik Krallıkların Avrupa’sı’ *Past and Present*, 137 (1992), s. 48-71, *Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800*, böl.1’de yeniden basıldı.
- ‘Karşılaştırmalı Tarih,’ Carlos Barros (ed), *Historia a debate*, 3 cilt (Santiago de Compostela, 1995), 3, s. 9-19.
- ‘Geçmiş Bakıldığında Genel Kriz: Bitmeyen Tartışma’, *Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800*, böl.3.
- ‘Düşmandan Öğrenmek: Erken Modern Britanya ve İspanya,’ *Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800*, böl.2.
- ‘Hispanik Dünya’da Kral ve Patria,’ *Spain, Europe and the Wider World, 1500-1800*, böl. 9. (orijinalinde İspanyolca olarak basıldı, ‘Rey y patria en el mundo hispánico’ Victor Mínguez ve Manuel Chust (ed), *El imperio sublevado* (Madrid, 2004), s. 17-35.

Kitap Eleştirileri

- ‘Barok Konçerto’, *New York Review of Books*, 9 Nisan 1987.
- ‘Amerika’ya Giden Şiddet Dolu Yol,’ *New York Review of Books*, 9 Haziran 2011.

DİZİN

- I. Elizabeth, 51, 82, 168.
II. Philip, 25, 30, 41, 48, 51, 70,
73, 78, 82, 95, 100, 103, 134,
161, 210.
IV. Philip, 23, 26, 27.
V. Charles, 25, 44, 66, 73, 86, 163.
XIV. Louis, 24, 81, 160.
- A**
Albornoz, Claudio S anchez, 131.
Anderson, Benedict, 59.
Annales, 26, 77, 95, 100, 141.
Aragon Krallığı Arşivi, 34.
Avila, 20.
- B**
Baxandall, Michael, 157.
Bérenger, Jean, 116.
Blainey, Geoffrey, 212.
Bloch, Marc, 76, 176, 180, 182,
199.
Bodin, Jean, 72, 78, 203.
Bopp, Franz, 176.
Boxer, Charles, 62.
Braudel, Fernand, 25, 28, 37, 76,
176, 181.
Breda'nın Teslim Ediliş i, 11, 142,
153, 166.
- Brown, Jonathan, 11, 17, 105, 141,
153, 155, 162.
Buen Retiro, 11, 105, 140, 142,
143, 153, 154, 155, 163, 164,
165, 173.
Buenavista Sarayı, 32.
Burckhardt, Jacob, 146.
Butterfield, Herbert, 21, 22, 23,
29, 34, 69, 100, 102.
- C**
Carande, Ramón, 44, 49.
Carr, Raymond, 50.
Carsten, Francis, 77.
Casas, Bartolomé de las, 49.
Casey, James, 80.
Castillo, 25, 90.
Castro, Am rico, 131.
Chaunu, Huguette, 207.
Cipolla, Carlo, 127.
Clark, G.N., 71, 83.
Clark, Kenneth, 51.
Cortés, Hernán, 11, 155, 189.
Costa, Joaquín, 129, 130.
Crosby, Alfred, 204.
- D**
de La Force, Duc, 90.
de Médicis, Marie, 167, 173.

de Morvilliers, Nicholas Masson,
128.

de Unamuna, Miguel, 130.

Dr. Roca, 30.

Dük Medici, 146.

E

Eisenstadt, S.N., 179, 216.

Elias, Norbert, 159.

Eliot, T.S., 218.

F

Febvre, Lucien, 26, 66, 76.

Ferdinand, 25, 42, 57, 65, 134,
168.

Ferran, 11, 56, 151.

Flanders, 92, 142.

Franche-Comté, 66, 78.

Fransız Devrimi, 72, 76.

Frazer, James (Sör), 176.

Fredrickson, George, 188.

G

Gasset, José Ortega j, 130.

Gasset, Ortega y, 42.

Geertz, Clifford, 46, 114, 161, 182.

Gerbi, Antonello, 206.

Gibbon, 123, 138.

Ginzburg, Carlo, 169.

H

Habermas, 167.

Hamilton, Earl J., 122, 132, 207.

Hanotaux, Gabriel, 90.

Hartley, L.P., 46.

Hartz, Louis, 192.

Haskell, Francis, 147, 157.

Hegel, 146.

Herder, 67.

Hexter, J.H., 201.

Hill, Christopher, 152, 201.

Hintze, Otto, 77, 176.

Hobbes, 81.

Hobsbawn, Eric, 74.

Huizinga, Johan, 126.

Hume, Martin, 26, 29.

İ

İngiliz İsyanı, 70.

İsabella, 25, 42, 65, 134.

J

Jenkins, Peter, 121.

K

Kantorowicz, Ernst, 113.

Kara Efsane –*leyenda negra*, 48.

Kardinal Richelieu, 24, 90.

Katalan İsyanı, 34, 39, 76, 89.

Katalan-Aragon Federasyonu,
74.

Kennedy, Paul, 120, 136.

Knowles, Dom David, 21.

Kocka, Jürgen, 188.

Koenigsberger, H. G., 73.

Kont Dük Olivares, 11, 23, 24, 25,
27, 30, 31, 34, 35, 39, 41, 60,
62, 73, 80, 89, 90, 91, 92, 93,
95, 96, 98, 99, 101, 105, 106,
107, 111, 112, 113, 115, 117, 120,
134, 135, 140, 141, 143, 144,
148, 156, 184, 185, 186, 187,
189.

Kretschmer, 97, 98.

L

Ladurie, Emmanuel Le Roy, 201.

Lang, James, 192.

Langlois, Charles-Victoire, 175.

M

Macmillan, Harold, 100.
Maine, Henry, 176.
Marañón, 24, 31, 90, 96, 97, 98,
99.
Maravall, 49, 102, 159.
Maravall, José Antonio, 49, 102,
159.
Martín, Felipe Ruiz, 101.
Mazarin, 80.
McClelland, David C., 127.
Meiss, Millard, 141.
Merriman, Roger B., 123.
Michelet, Jules, 146.
Moore, Barrington, 178.
Müller, Max, 176.

N

Namier, Lewis, 108.
Napolyon Savaşları, 85, 144.
Nueva Planta, 42.

O

Ortiz, Antonio Domínguez, 37.
Ortiz, Domínguez, 37, 49.

P

Pelayo, Marcelino Menéndez,
130.
Peña, 93.
Pirenne, Henri (Sör), 175.
Pocock, John, 69.
Power, Eileen, 169.
Prado, 11, 20, 23, 89, 140, 148,
155, 162, 173, 174.
Protestan Reformu, 115, 196.

R

Roberts, Sweden Michael, 79.
Robertson, William, 23, 48.
Rovira, Antoni, 57.
Rubens, 168, 173.
Runciman, Steven, 21.
Russell, Conrad, 78.

S

Salamanca, 20.
Sampson, Anthony, 119, 136.
Segovia, 20.
Seu d'Urgell Katedral Meclisi,
40.
Simancas Şatosu, 11, 30.
Skocpol, Theda, 179.
Slack, Paul, 183.
Soldevila, 11, 56, 57, 58, 59, 151.
Spengler, Oswald, 125.
Syme, Ronald, 108, 191.

T

Tannenbaum, Frank, 191.
Thomas, Hugh, 50.
Tilly, Charles, 179.
Toledo, 20, 174.
Toynbee, Arnold, 126.
Trevor-Roper, Hugh, 75.

V

Valiente, Francisco Tomás, 116.
Velázquez, 11, 20, 23, 89, 105,
140, 142, 144, 148, 152, 153,
162, 166, 173, 174.
Veraset Savaşı, 84.
Versailles Anlaşması, 86.
Vilar, Pierre, 63, 132.
Vives, Vicens, 11, 35, 45, 49, 56,
58, 59, 61, 62, 88, 127, 131, 151.

W

Weber, Max, 127, 176.

Whitehall Banqueting House,
143, 167.

Wiles Seminerleri, 205, 206, 207.

Y

Yates, Frances, 161.

Z

Zurbarán, 173.